

До членовете на Научно жури
СА „Димитър А. Ценов“
катедра „Международни икономически
отношения“
факултет „Мениджмънт и маркетинг“
Свищов

СТАНОВИЩЕ

на член на научно жури, определено със Заповед №347/ 29.05.2020 г. на Ректора
на СА „Д. А. Ценов“ - Свищов относно дисертационен труд за присъждане на
ОНС „доктор“

Изготвил становището: доц. д-р Илиян Генов Матеев, катедра
„Икономическа теория и международни икономически отношения“, Стопански
факултет, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, научна специалност 05.02.10
„Световно стопанство и международни икономически отношения“

Автор на дисертационния труд: докторант Дритон Али Сюлча,
докторска програма „Световно стопанство и международни икономически
отношения“, D04031912

Тема на дисертационния труд: „Проблемът с текучеството на
персонала като фактор за пазарно позициониране на фирмите с
международнна дейност“

I. Общо представяне на дисертационния труд

1. Предмет

Предмет на изследване в дисертационния труд е влиянието на
текучеството на персонала върху пазарното позициониране на фирмите с
международнна дейност, по примера на Република България и Република Косово.

2. Обем

Дисертацията е в обем от 194 стандартни страници, съдържащи: введение, изложение в три глави, заключение, списък на използваните източници - общо 140, от които 19 на български и 121 на английски език. В подкрепа на изложеното са включени 16 таблици и 51 фигури. Приложенията са 2 на брой в обем от 11 страници.

3. Структура

Структурата на дисертационния труд е балансирана. Следва в логическа последователност реализирането на поставените цели и задачи на изследването, и представлява добра основа за постигането им. Изследователската теза е ясно и точно формулирана.

В Глава първа: „Текучеството на персонала като проблем в управлението на предприятията“, която е структурирана в пет параграфа, докторантът е систематизирал развитието на управлението на човешките ресурси в четири основни периода: преди Втората световна война (от Средновековието до 1900 г.; 1900-1920 г.; 1930-1945 г.), след Втората световна война (1945-1963 г.), на социалните проблеми и на системния подход (1963-1990 г.), и на технологичния напредък (от 1990 г. до днес). Проследяването на развитието на управлението на човешките ресурси му дава възможност да изследва няколко линии на развитие и промяна: линията на регулиране на взаимоотношенията между работодател и служител, линията на организационното осигуряване, линията на обхвата на управлението на човешките ресурси и линията на технологичното развитие и управлението на хората. Дефинирана е същността на текучеството като феномен за изследване, показани са неговите различни форми на проявление, след което са анализирани причините за възникването му и факторите, които му въздействат. В предпоследния параграф авторът отделя внимание на последиците от текучеството на персонала, а в последния - на взаимовръзката между интернационализацията на бизнеса, управлението на персонала и текучеството му.

Във Втора глава: „Управленски и методически аспекти на текучеството на персонала в предприятията“, която е съставена от четири параграфа, са разгледани възможностите за задържане на хората в организацията като антипод на текучеството. Използвайки секторния и националния разрез са анализирани и синтезирани изследванията с фокус върху текучеството. Очертани са стъпки за изследване на текучеството на човешките ресурси в предприятията, включително в тези с международна дейност. В тази връзка докторантът е представил в началото на главата някои концептуални виждания за мотивацията

и техниките за повишаването ѝ. След това той анализира секторните специфики на текучеството на персонала, изследвайки сферите на туризма и промишлеността. Върху тази база е анализирано текучеството на персонала в предприятия с международна дейност като в последния параграф са представени възможни подходи и технология при изследването му.

В началото на Трета глава: „**Емпирично изследване на проблема с текучеството на персонала в предприятията с международна дейност в България и Република Косово**“, която се състои от пет параграфа, докторантът с направил кратък обзор на икономистите на икономистите на България и Косово. След него са представени и анализирани резултатите от проведено през октомври-ноември 2019 г. в предприятия в двете страни (134 български и 101 косовски) анкетно проучване, свързано с установяване на значимостта на текучеството и подходите за справяне с него. От проучването става ясно, че проблемът с текучеството засяга по различен начин предприятията с международна дейност от България и Косово, като са посочени приликите и разликите между двете страни. По-нататък докторантът отделя внимание върху анализа на причините за напускането на персонала в българските и косовските предприятия, и анализа на факторите за мотивиране на хората. В тази връзка е изследвана мотивацията на персонала от различни поколения - "Baby boomers", X, Y и Z. Това разграничение е обосновано, тъй като различните поколения основават решенията си да останат или напуснат дадена работа и предприятие на различни фактори.

В заключението на докторанта (стр. 169-172) са направени обобщения и изводи, които споделям. Очертани са интересни насоки за бъдещи изследвания.

4. Литература

Докторантът е използвал 140 источника на информация, свързани с темата на дисертационния труд, в т.ч.: 19 на български и 121 на английски език.

Използваната литература е посочена от 173 до 183 стр. включително като източниците на информация са използвани коректно и прецизно.

5. Приложения

В дисертацията са включени 2 приложения (Анкета-човешки ресурси и Анкетно проучване относно мотивите за напускане/оставане на работа), от 184 до 194 стр., включително.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

1. Преценка на актуалността и разработеността на изследвания в дисертацията научен проблем

Текучеството е важен и актуален проблем, и същевременно предизвикателство, пред което са изправени управленските структури, както в стопанските, така и в нестопанските организации.

Множество автори са анализирали проблемите, свързани с текучеството на персонала, но ефектите, свързани с него като фактор за пазарно позициониране на фирмите с международна дейност не са достатъчно изследвани.

Съдържанието на разработката е актуално, като отговаря на изискванията за научно-изследователски труд и съдържа необходимите реквизити. В нея са застъпени теоретически и практико-приложни аспекти, компетентно обобщени и анализирани от докторанта. За всичко това способства практическият му опит, натрупан като тайм лидер корпоративно управление в Kosovo Trust Agency през периода 2004-2011 г., както и теоретичният му опит, натрупан като университетски преподавател в Косово през периода 1999-2017 г.

2. Мнение за езика, обема и инструментариума на дисертационния труд

Използваните от автора език и стил показват добрите му изследователски умения и квалификация. Обемът на научното изследване е достатъчен и добре балансиран като се характеризира с точен, последователен, и разбираем научен стил.

Използваният инструментариум се състои от общи научни, теоретични и специфични методи на изследване - логически анализ, класификация, синтез, сравнение, индукция, дедукция, обобщение, системен анализ, теоретичен анализ анкетният метод и статистически методи. Приложени са също така методите на таблично и графично представяне на характеристики.

3. Мнение доколко авторефераты отразява точно и пълно труда

Представеният автореферат коректно и точно представя структурата, и съдържанието на дисертационния труд, и е в достатъчен обем (40 страници).

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Посочените от докторанта научни и научно-приложни приноси показват задълбочени познания по изследваната проблематика, както и способност за

извършване на самостоятелни научни изследвания. Може да се твърди, че те обогатяват теоретичните и практическите изследвания в областта на управлението на персонала във фирмите с международна дейност.

IV. Въпроси по дисертационния труд

Дисертационният труд ме удовлетворява и нямам критични бележки. Имам два въпроса:

1. Може ли да се твърди, че след приемането на страните от Западните Балкани в ЕС, проблемът с текучеството на персонала в тях рязко ще се задълбочи?
2. Какво въздействие ще окаже Четвъртата индустриална революция върху съвременното управление на персонала, имайки предвид, че тя ще трансформира света на труда?

V. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение

Представеният дисертационен труд на тема: „**ПРОБЛЕМЪТ С ТЕКУЧЕСТВОТО НА ПЕРСОНАЛА КАТО ФАКТОР ЗА ПАЗАРНО ПОЗИЦИОНИРАНЕ НА ФИРМИТЕ С МЕЖДУНАРОДНА ДЕЙНОСТ**“ представлява задълбочено изследване на актуален проблем, съдържа оригинални авторски тези, анализи и обобщения. Той напълно отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на ЗРАС, както и на Правилника за прилагане на ЗРАС в СА „Д. А. Ценов“.

Дисертацията е доказателство за високата теоретична подготовка и възможностите на докторанта самостоятелно да извърши научни изследвания.

НА ТОВА ОСНОВАНИЕ ДАВАМ ИЗЦЯЛО ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА И ПРЕДЛАГАМ НА УВАЖАЕМИТЕ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ ДА ПРИСЪДЯТ ОБРАЗОВАТЕЛНАТА И НАУЧНА СТЕПЕН ДОКТОР НА ДРИТОН АЛИ СЮЛЧА, ПО НАУЧНА СПЕЦИАЛНОСТ „СВЕТОВНО СТОПАНСТВО И МЕЖДУНАРОДНИ ИКОНОМИЧЕСКИ ОТНОШЕНИЯ“.

07.06.2020 г.
гр. Велико Търново

Изготвил становището:

(доц.д-р Илиян Матеев)